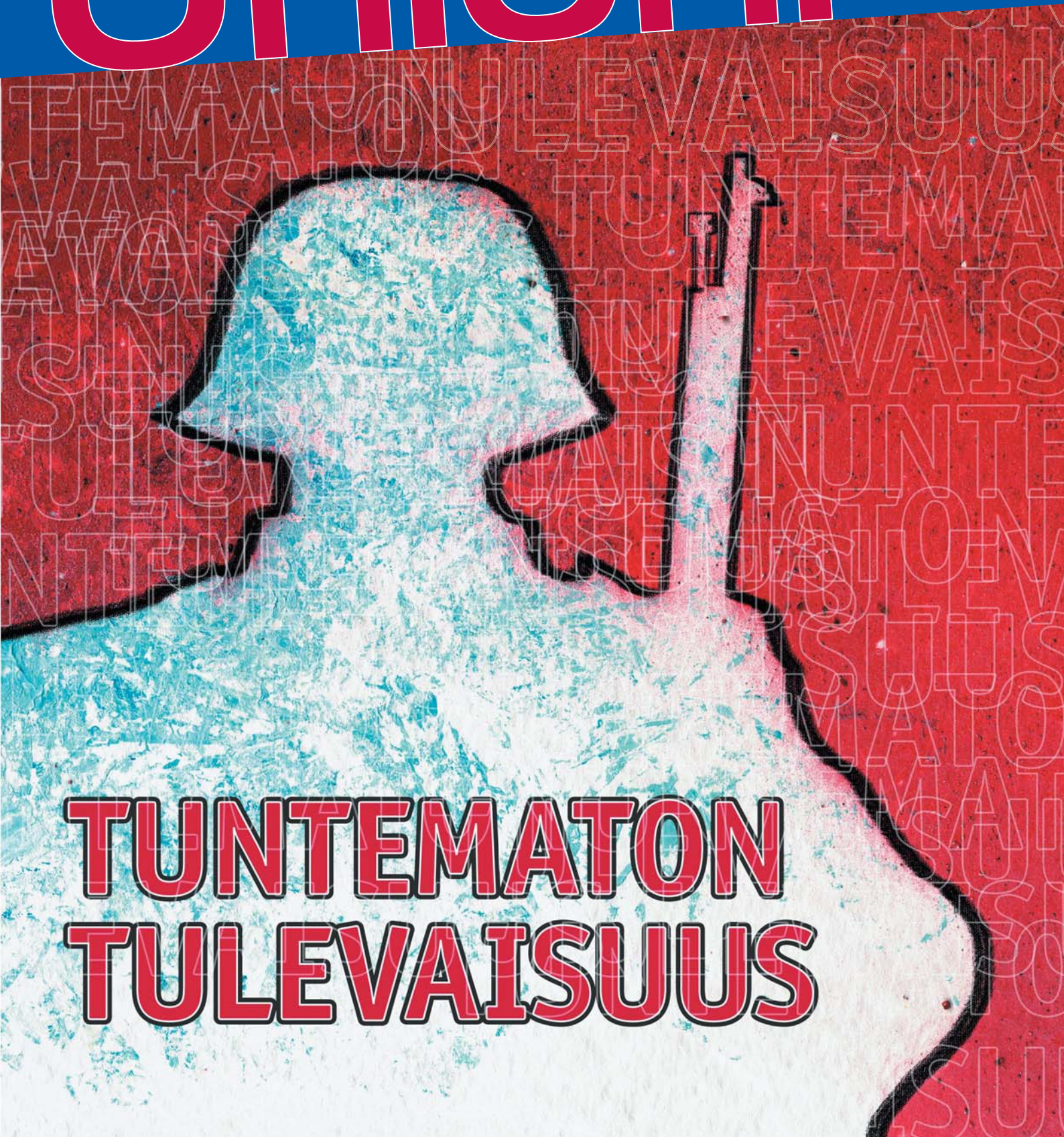

ILMAILUALAN UNIONI IAU:N JÄSENLEHTI

Unioni

20.2.2009

NRO 1

**TUNTEMATON
TULEVAISUUS**

- 2 Pääkirjoitus
- 4 Työsuojelun päälähtöammasmies
- 7 Lyhyt kääntö
- 8 Meissä on voimaa!

10 Vuonna 2009 panostetaan jäsenhankintaan

- 11 Liittojohtajat pyytävät Lylyä, Seliniä ja Vanhalaa ehdolle
- 12 Hapsu: Väliaikojä
- 14 Sosiaalitujo parantaa työttömyysturvaa ja
varmistaa eläkkeiden rahoituksen
- 17 Kolumni
- 19 Klassik(k)oja säkeissä: Missä missä se Väinö on?
- 22 Rööperiin mä kaipaan niin
- 24 Jos jäät työttömäksi tai lomautetuksi
- 25 Pienillä työpaikoilla eniten ongelmia työsuojelussa
- 26 Seitsemän vinkkiä sivujen käyttäjälle
- 27 Kynsinhampain
- 28 Ammattiosastojen kevätkokouskutsut
- 30 Kuvakulma
- 31 Pellen päiväkirja
- 32 Luottamusmieskausi vaihtui

KANSIKUVA

Niinkuin hyvin tiedetään, on Jumala kaikkivaltias, kaikkietävä ja kaukaa viisas. Ja tulevaisuus tuntematon. Piirros: Sanna Kallio

Unioni

Levikki 4600
13. Vuosikerta

Julkaisija
Ilmailualan Unioni IAU ry

ISSN
1795-2840 (Painettu)
1795-343X (Verkkojlehti)

Päätoimittaja
Juha-Matti Koskinen
Puh. (09) 47857 225

Toimitussihteeri
Pekka Kainulainen
Puh. 040 528 8166
pekka.kainulainen@iau.fi

Toimituskunta
Markus Berg
Arto Kujala
Ari Miettinen
Vesa Suni
Tommi Toivola

Kirjeenvaihtajat
Erkki Luoto
Tuomo Oksanen
Sari Virta

Toimitus
John Stenbergin ranta 6
PL 337
00531 HELSINKI
Fax. (09) 47857 250

Osoitteenmuutokset
Liiton jäsenistön osoitteenmuutokset päivittyvät automaattisesti postiin/väestörekisteriin tehdyn ilmoituksen perusteella. Muut osoitteenmuutokset voi toimittaa mieluiten sähköpostitse osoitteeseen iau@iau.fi.

Ilmestyminen
Lehti ilmestyy v. 2009 kuusi kertaa. Ilmestymisaikataulu sivulla 30.

Aineisto
Toimitus ei vastaa pyytämättä lähetettyistä aineistoista eikä palauta niitä.

Ulkoasu
Sign Design Oy/Sanna Kallio

Paino
Sälekarin Kirjapaino Oy
Somero

Photo by Thermos

Parus Major evp.

Ti-ti-ti tyy-tyy-tyy ti-ti-ti

Talitiaisen morsetus aurinkoisena talviaamuna on kuin ensimmäinen lupaus vuodenajan vaihtumisesta. Samoin ovat töiden- ja yritysten uudelleen järjestelyt varma merkki laskusuhdanteen jyrkentymisestä. Valitettavasti kumpikaan piipitys ei yleensä johda kevään ennenaikaiseen puhkeamiseen. Se tulee kun aika on. Asian laidan hyväksyminen ei kuitenkaan saa tarkoittaa vaipumista toimeentuloon horrokseen. Juuri näinä aikoina on syytä huoltaa työkalut kuntoon. Kouluttaa ja kuntouttaa, jotta toukoajan alkaessa valmius laittaa täysi rähinä päälle on olemassa.

Tämän talvisen tarinan tarkoituksena ei ollut millään muotoa kiistää taloudessa vallitsevan taantumien olemassaoloa tai vähätellä niitä vaikeuksia, joita liiketoiminnan harjoittamisessa juuri nyt on. Liioin ei olisi kohtuullista väittää, että kaikki yrityskaupat tai organisaation muutokset tehtäisiin aina paniikkinaappula tukevasti pohjassa. Yleispätevänä faktana kuitenkin voidaan pitää, että hyvinä aikoina on psykologisesti helpompaa antaa asioiden vain rullata omalla painollaan kuin puuttua niihin. Väite toteutuu toki laajemminkin kuin ainoastaan yrityselämässä. Samaan logiikkaan kuuluu, että huonoina aikoina pakon edessä tehdyt rajut päätökset kantavat yleensä vain vaikeimman yli, ollakseen sitten jarruna siinä vaiheessa kun kurssi kääntyy. Toki lyhytjänteisestä päätöksenteosta syntyy usein myös välittömästi merkittävää haittaa. Merkittävää haittaa saattaa syntyä alallamme esimerkiksi sellaiselle toimijalle, jonka päätavoitteena on näillä järjestelyillä yrittää murtaa työehtosopimuksemme yleisistovuus.

Markkinat kenties määrittelevät liiketoiminnan rajat, mutta niiden rajojen sisällä toimivien, niin yritysten kuin ammattiyhdistysliikkeenkin, on syytä säilyttää keskinäinen kunnioitus ja tiedostaa tekemiensä linjausten seuraukset. Niistä lähtevät rihmat ylettyvät yli koko yhteiskunnan, ja niillä on kauaskantoiset vaikutukset. Mikäli näin ei jatkossa olisi, on talitintillä syytäkin visertää yleistä hätäkutsua.

”

Päätöksiä tehtäessä kannattaa muistaa, että kaikkia aikoja seuraa tulevaisuus. Vaikeitakin.

Työsuojeluvaltuutettu on

Työsuojelun pääluottamusmies

Yleisesti tiedetään pääluottamusmiesten hoitavan palkka ja -työsuhdeasioita. Harvempi tietää mitä työsuojeluvaltuutetut tekevät. He yrittävät huolehtia työpaikkojen terveellisyydestä ja turvallisuudesta, sekä hyvästä ilmapii-
piiristä. Tekemistä siis riittää.

■ Työpaikalla, jossa säännöllisesti työskentelee vähintään kymmenen työntekijää, työntekijöiden on valittava keskuudestaan työsuojeluvaltuutettu, sekä kaksi varavaltuutettua edustajikseen työsuojeluyhteistyöhön.

Työsuojeluvaltuutettu edustaa työpaikan työntekijöitä käsiteltäessä työsuojeluasioita työnantajan tai työsuojeluviranomaisten kanssa.

Tämän lisäksi työsuojeluvaltuutetun tehtävänä on oma-aloitteisesti perehtyä työpaikkansa työympäristöön ja työyhteisön tilaan liittyviin työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen vaikuttaviin asioihin sekä työsuojelusäännöksiin. Työsuojeluvaltuutetun tulee myös osaltaan kiinnittää edustamiensa työntekijöiden huomiota työn turvallisuutta ja terveellisyyttä edistäviin seikkoihin.

Työpaikan kehittäjä

Yhä yleisemmin työsuojeluvaltuutettu nähdään työpaikan kehittäjänä, joka yhdessä työntekijöiden ja työnantajien edustajien kanssa kehittää työpaikan toimintaa. Työsuojelu nähdään tällöin kehittämistoimintana, josta hyötyvät, niin työntekijät kuin työnantajakin.

Kaikissa yrityksissä ei olla näin valvutuneita, minkä vuoksi työolainsä-

däntöön on jouduttu säätämään monia määräyksiä, jotta myös nämä yritykset hoitaisivat työsuojeluasioita edes jollakin järjestelmällä tavalla.

Laaja tehtäväkirjo

Työsuojelu, meluhaittojen torjumisesta henkisen kuormittumisen vaikutusten analysointiin, on niin laaja kakku, että ei kukaan voi täysin hallita sen kaikkia osa-alueita. Työpaikalla tulee olla työnantajan nimeämä työsuojelupäällikkö, sekä työsuojeluvaltuutettu auttamassa esimiehiä ja työntekijöitä työsuojeluasioissa.

Työsuojeluasioista on saatavissa monenlaista koulutusta ja tietoa eri tahoilta. Yhtenä tärkeänä tehtävänä työsuojeluvaltuutetulla ja työsuojelupäälliköllä on hankia tietoa eri lähteistä.

IAU:n
työsuojelu-
valtuutettujen
nimet tämän
lehden
takasivulla.

Miten näkee
oman työnsä
työsuojelu-
valtuutettu
Reijo Hiltunen?

■ Olet Finnair Cateringin Oy:n työsuojeluvaltuutettu, mutta milloin olet aloittanut valtuutetun työt?

– Aloitin työsuojeluasiamiehenä 1998, ja tulin valituksi valtuutetuksi 2001 kun cateringistä tuli Finnairin tytäryhtiö.

Kuinka monta työntekijää teillä on?

– Tällä hetkellä noin 620.

Jos olet lomalla, odottaako sinua pino tekemättömiä töitä?

– Kun olen lomalla, niin minua tuuraa 1. varavaltuutettu **Päivi Pirra** tai 2. varavaltuutettu **Valentina Sibakov**. He toimivat myös oman työalueensa työsuojeluasiamiehinä. Tämä dynaaminen duo, täydennettynä työsuojeluasiamies **Henry Appletonilla** takaa minulle stressittömän lomaltapaluu.

Mitä kuuluu työsuojeluvaltuutetun tehtäviin?

– Työsuojelulainsäädäntö määrittää valtuutetun tehtävät. Oma-aloitteinen ja aktiivinen kiertely työpaikoilla ja keskustelu työntekijöiden kanssa on mielestäni välttämätöntä. Työntekijöiltä tulee paljon

Reijo mittaa ilman kosteutta.

hyviä parannus- ja kehitysideoita, joita sitten vien eteenpäin. Valitettavasti työnantajan päätökset kestävät usein tuskastuttavan kauan.

- Osallistun riskien kartoitukseen ja arviointiin työpaikalla. Tärkeää on, että riskit arvioidaan ja poistetaan tehokkaasti ja systemaattisesti.

- Työsuojelutoimikunnan kokoukset ja muut työsuojelua koskevat palaverit kuuluvat myös toimenkuvaan.

- O-tapaturmaa seminaarit ovat olleet virkistävä kokemus. On ollut mah-

dollista vertailla miten muualla toimitaan työtaturmien ehkäisemiseksi.

- Johdon Safety Walkit ovat hyvä juttu. Mielestäni työturvallisuutta ei voida johtaa ja kehittää toimistosta käsin.

Työtaturmien ennaltaehkäisy on nykyaikaista työsuojelua parhaimmillaan.

Joudutko tekemään paljon ylimääräistä, ei tehtäväkuvaasi kuuluvaa?

- En joudu. Valtuutettu on mielestäni IAU:lainen edunvalvoja omalla

tavallaan. Työnantajan kanta on varmasti eri tässä asiassa.

Jos tulee ongelma jota työpaikalla ei pystytä työnantajan kanssa ratkaisemaan, mitä keinoja on silloin käytettävissä?

- Työsuojelupiiristä saa hyviä neuvoja hankalan tilanteen ratkaisemiseksi.

Työturvallisuuslain 2 luku 8§ ja sen läpikäyminen usein tepsii. Lisäksi huomautus siitä, että työturvallisuus rikoksesta sanktiot tulevat Suomen rikoslain 47§ mukaan, auttaa aika paljon.

Valtuutetulla on oikeus pysäyttää hengenvaarallinen työ. Itse en ole tähän joutunut.

Välillä täytyy uskaltaa ”heittää hanskat ja kypärä jäähän” ja käyttää koviakin otteita, jos työnantaja omalla toiminnallaan asiat sellaiseen jamaan ajaa.

Oletko ajan tasalla työpaikkasi vaaroista tai muista terveysriskeistä, onko sinulla oikeus saada esimerkiksi sairauspoissaolotilastoja tai tapaturmatilastoja?

– Osallistuin cateringin riskien arviointiin ja aktiivinen kiertely työpisteissä auttaa tässä asiassa.

Tapaturma- ja sairauspoissaolosten tilastot saan tarvittaessa, mutta välillä tiedon saanti vähän kestää.

Minulle tulevat läheltäpiti-, aineellinen vahinko-, työmatkatapaturma-, sekä työtapaturmailmoitukset.

Oletko opiskellut työturvallisuutta jossain, jos olet miten ja kenen kustantamana?

– Asiamiehenä kävin konsernin järjestämät työsuojelun peruskurssit.

Turvatauluissa on toimintaohjeita hätätilanteiden varalle.

Työturvallisuus

0-tapaturmaa foorumin perusidea on vähentää työtapaturmia ja päästä aivan konkreettisesti työympäristöön, jossa ei todellakaan tapahdu yhtään työtapaturmaa. Haastava tavoite, mutta ei suinkaan saavuttamaton.

Työturvallisuuslain 8 § velvoittaa työnantajan ryhtymään toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeellisia työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä huolehtimiseksi työssä.

Kuinka työntekijä voi itse huolehtia omasta ja työtovereidensa turvallisuudesta?

Esimerkiksi niin, että ennen työn aloittamista huomioidaan mahdolliset muutokset työpisteessä ja työympäristössä. Huolehtimalla oman työpisteensä siisteydestä päästään jo hyvään alkuun.

Työn hektisyydestä huolimatta jokaisella pitää olla hetki aikaa havainnoida oma työpisteensä tila.

Samalla on hyvä tarkastella omaa työskentelytapaansa. Käytävätkö henkilösuojaimia, entä muita suojalaitteita työn vaatimalla tavalla? Työtä voi tehdä turvallisesti ja tehokkaasti. Sekunnissa tehty väärä päätös voi käynnistää peruuttamattoman tapahtumaketjun, jota ei saa pysäytettyä.

Työtapaturma on aina ensisijaisesti henkilökohtainen tragedia, mutta siitä syntyy myös kustannuksia. Turvallisesti työskentelemällä vältämme molemmat tehokkaasti.

Työturvallista vuoden jatkoa itse kullekin! Toivovat työsuojeluvaltuutettu Reijo ja 1. varavaltuutettu Päivi.

Työsuojeluvaltuutettujen työhön kuuluu myös tiedottaminen. Ohessa on työsuojeluvaltuutettu Reijo Hiltusen ja varavaltuutettu Päivi Pirran työpaikkatiedote.

Valtuutettuna olen käynyt SAK:n kurssit perus- ja jatkokurssit, Kiljavalla. Lisäksi olen käynyt konsernin e-learnig kursseja. Työturvallisuuskortti on tottakai suoritettu. Netistä löytyy hyödyllisiä linkkejä (työsuojelupiirit, Työterveyslaitos, Työturvallisuuskeskus ym). Samoin työturvallisuutta käsittelevät lehdet ovat hyviä tiedon lähteitä, IAU:n kokoukset, joissa tapaa muita kollegoita ovat antoisia tilaisuuksia. Keväällä on vuorossa Henkilöstön edustaja muutosvoimana -kurssi ja syksyllä Ilmailualan peruskurssi. Työnantaja ja ammattijärjestö ovat maksaneet kurssit.

Paljonko aikaa sinulla on työsuojeluvaltuutetun tehtävien hoitamiseen, onko siitä olemassa jotain sopimuksia, paljoko aikaa valtuutetulla on tehtävien hoitamiseen?

– Meillä on työsuojelutoimintaa koskeva sopimus cateringissä käytössä, joka on hyväksytty IAU:ssa. Kuluneen kauden olen ollut päätoiminen valtuutettu, mutta sitä ennen kolmen viikon periodista olin kaksi viikkoa valtuutettuna ja viikon catering-esimiehenä. Silloin aika oli välillä tiukoilla.

teksti työsuojeluvalvontalain pohjalta: PEKKA KAINULAINEN

haastattelu sekä kuvat: MARKUS BERG

Työtapaturmien ennaltaehkäisy on nykyaikaista työsuojelua parhaimmillaan.

Väitös: Miehiin kohdistuva sukupuolisyryntä on Suomessa yleistä

■ HTL Pasi Malmin tutkimuksen perusteella lähes kaikki suomalaiset miehet joutuvat kokemaan elämänsä aikana sukupuolisyryntää. Miehiin kohdistuva syrjintä kuitenkin sivuutetaan virallisessa tasa-arvopolitiikassa lähes systemaattisesti.

Tuoreen väitöstutkimuksen mukaan miehiin kohdistuu sukupuolisyryntää sekä vapaa-ajalla että työelämässä. Tutkimuksessa tarkastellaan yhteensä 800:aa tasa-arvovaltuutetulle tehtyä valitusta ja lukuisia tasa-arvotilannetta kartoittavia tilastoja.

Tutkimuksen perusteella työelämässä tapahtuvasta sukupuolisyrynnästä noin neljäsosa kohdistuu miehiin. Naisvaltaisilla aloilla miehillä on kuitenkin moninkertainen todennäköisyys joutua syrjityiksi naisiin verrattuna. Vastaava ilmiö näkyy naisten kohdalla miesvaltaisilla aloilla.

Lisää aiheesta: Lapin yliopisto > ajankohtaista -sivuilta

Finnairin maakaluston kunnossapito Raskoneelle

■ Raskone Oy ja Finnair Oyj Oy ovat tehneet aiesopimuksen Finnairin maakaluston kunnossapidosta. Ylläpitosopimus kattaa Helsinki-Vantaan lentokentän maakaluston eli 732 motorisoidun ajoneuvon kunnossapidon. Samalla on tehty sopimus ABB Oyj:n kanssa 38 maakaluston huoltajan ja korjaajan siirtymisestä ns. vanhoina työntekijöinä Raskoneelle. Maakalustoyksikkö toimii Hki-Vantaan lentokentän teknisellä alueella.

Maakaluston kunnossapitopalveluiden siirtyminen Raskoneelle; ajoneuvo- ja työkalukaluston kunnossapitoon erikoistuneelle yritykselle, mahdollistaa yksikön toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen.

Työssäoloehdon kertymä säilyy kassaa vaihtaessa

■ Metalliliiton Ahjo-lehdestä on poimittu seuraava tieto, joka pätee myös ilmailualalla:

Uskomus, jonka mukaan ansio- ja päivärahallaan työssäoloehto "nollaan-tuisi" siirryttäessä esimerkiksi ns. Loimaan kassasta eli Yleisestä työttömyyskassasta (YTK) ammattiliiton omaan työttömyyskassaan, ei pidä paikkaansa. Kun huolehtii, että aiemman työttömyyskassan jäsenmaksut myös kuluvalta vuodelta on hoidettu, voi siirtyä toiseen työttömyyskassaan ilman työssäoloehdon kerryttämistä uudelleen.

teksti: HELI KOIVUNIEMI kuvat: ARTO KUJALA

Meissä on voimaa!

IAU:n jäsenesite on uudistunut. Esitteessä jäsenet kertovat arkisesta elämästään työpaikoillaan sekä ajatuksistaan IAU:sta ja sen toiminnasta.

Pekka Kähkönen, pääluottamusmies,
Ramp-mies, työehtosopimusneuvottelu-
kunnan jäsen, **Northport Oy**

Pekan ja porukan yli ei kävellä

■ Ramp-työntekijöiden keskuudessa vaihtuvuus on perinteisesti ollut suhteellisen pieni.

– Ennen vanhaan sanottiin, että tänne on vaikea päästä kesätöihin, mutta vielä vaikeampi päästä pois, Pekka Kähkönen virnistää.

Uutuudenviehätyksen hälvennyttyä alkavat myös palkka ja työajat nousta tärkeäksi.

– Yleensä tässä vaiheessa, ay-liike nousee merkittävään rooliin.

Pekka kertoo, ettei monella ole käsitystä ay-organisaatiosta, ja siksi hän pyrkiikin kertomaan mahdollisimman paljon muun muassa luottamusmies-organisaatiosta, ammattiosastoista, liitosta ja työttömyyskassasta.

– Neuvon jäsenillemme myös, mistä he löytävät nettisivuilta työehtosopimuksen sekä, mikä voisi olla kunkin alkupalkka. Haluan myös korostaa sitä, että ”liitto” olemme me, jäsenet, ei pelkästään jotkut tyypit Hakaniemessä. On kyse työpaikkademokratian lisäämisestä.

Jokainen jäsen voi tehdä ammattiosastolle aloitteen ja esittää toiveita työnantajan kanssa neuvoteltavista asioista.

– Perussetti on palkankorotusohjeet ja työaikasopimukset. Viime kierroksen neuvotteluissa kaksiosaisia vuoroja saa-

tiin vähennettyä ja jaksotyössä minimivuoron pituutta nostettiin neljästä tunnista kuuteen tuntiin.

Pekka innostui itse luottamusmiehen tehtävistä, kun välit työnantajan kanssa kiristyivät. – Monet konkreettiset asiat tulivat yhtäkkiä kyseenalai-

siksi ja halusin ottaa haasteen vastaan ja katsoa pystymmekö pitämään puoliamme, kun työnantaja yrittää heikentää sopimuksia uusilla tulkinnoillaan. Menestys on toki ollut vaihtelevaa, muttemme ole jalkoihinkaan jääneet, hän naurahtaa.

Satu Pakkala, lähtöselvitysvirkailija,
hallituksen jäsen,
SAS Ground Services Finland Oy

Nuorena vaikuttajaksi

■ Satu Pakkala ehti olla vajaa kolme vuotta SAS:illa lähtöselvitysvirkailijana, kun hänestä tuli IAU:n hallituksen jäsen.

– Minulta kysyttiin, kiinnostaako. Hetken mietittyäni vastasin: kyllä kiinnostaa, Satu kertoo. Mitään yllättävää ei eteen toistaiseksi ole tullut, vaikka Satu hyppäsi mukaan kesken kauden.

– Toki muut ovat työskennelleet alalla ja luottamustehtävissä kauemmin, mutta tämä on minun tapani edetä. Ilman sitkeätä opiskelua en tietenkään pärjää. Suurin haasteeni onkin kuunnella ja imeä tietoa itseäni niin paljon kuin pystyn, koska nyt todellakin opiskelen, Satu naurahtaa. Suurin haaste on pysyä kärryillä myös silloin,

kun käsiteltävä asia ei kosketa omaa ammattiosastoa tai työnantajaa. Yksin Satun ei tarvitse kuitenkaan ongelmia murehtia, sillä ammattiosaston pääluottamusmies sparraa hänet ennen ja jälkeen kokousten.

– Mikä motivoi? Ehkä se, että ensin olen vain yksi pelinappula työpaikallani. Nyt mukanaolo on lisännyt ymmärrystäni ympärillä tapahtuvasta, ja

jos vielä onnistun vaikuttamaan tätä kautta, olen erittäin tyytyväinen, Satu pohdiskelee.

Satu uskoo, etteivät kaikki työntekijät hänenkään työpaikalla ole tietoisia omista eduistaan.

– Suosittelen ehdottomasti liittoon liittymistä. Liittymisen on alkanut kiinnostaa yhä useampia, ja Sadulta kysytään paljon, mistä liittymiskaavakkeita saa.

Erja Pellikka, rahtivirkailija
Finnair Cargo Terminal Operations Oy

Topakka ay-konkari

■ Asiakkaat ovat pitäneet Erja Pellikan Finnairilla yli 20 vuotta. Erja aloitti Finnair Cateringissä, josta hän siirtyi vuonna 1996 Finnair Cargoon.

Hän ratkoo mielellään ongelmia ja nauttii haasteista ja tehtävien monipuolisuudesta.

– Välillä tarvitsemme jopa eläinlääkärin taitoja lähettäessämme koiria ulkomaille. Maalaisjärjellä täällä pärjää, mustavalkoisin ajatuksin on turha yrittää, hän arvioi. Työssään Erja tarvitsee venäjää melkein enemmän kuin englantia.

– Venäläisten huolintaliikkeiden määrä on vuosien aikana noussut muutamasta yli kolmeen kymmeneen.

Erjalla on ay-toiminnasta vuosien kokemus. Hän oli aikoinaan luottamusmiehenä ja ammattiosaston sihteerinä.

Nyt on aika hengähtää luottamustehtävistä.

– Kyllä ne vuodet avarsivat paljon ajatuksiani. Opin tuntemaan jäseniämme – myös eri osastoilta. Pidän tavallaan koko bändiä kasassa. Puheenjohtaja kertoi, mitä tehdään ja miten. Puheenjohtajavaihdokset vaikuttivat sihteerin rooliin, totta kai, Erja muistelee.

– Aktiivisella jäsenellä on mahdollisuus vaikuttaa ammattiosastonsa

kautta työsuhteasioihin. Passiivinen jäsen ei voi vaikuttaa tätäkään kautta, mutta sitten ei kannata möykätä työpaikallakaan, Erja tuhahtaa.

– Moni ei tajua, että ammattiosastojen on useampi, he luulevat kuuluvansa suoraan IAU:hun. Jäsenkortin numerosarjasta näkee ammattiosaston numeron, ja nimen voi katsoa esimerkiksi IAU:n verkkosivuilta, hän neuvoo ensihätään.

Vuonna 2009

Panostetaan jäsenhankintaan

Vuosi 2009 on SAK:ssa ja sen jäsenliitoissa omistettu jäsenhankinnalle. Kampanjoinnin tavoitteena on herätellä järjestäytymättömiä työntekijöitä liittymään ammattiliittoon. Kohderyhmänä ovat alle 30-vuotiaat nuoret ja maahanmuuttajat.

■ Jäsenhankintaa tehdään paitsi perinteiseen tapaan työpaikoilla myös jalkautumalla kaduille ja nuorten tapahtumiin. Uusina keinoina käyttöön otetaan palkatut jäsenhankkijat, nuorten suosimat sähköiset foorumit ja tekstiviestit.

– Tärkeimmän jäsenhankintatyön tekevät yhä luottamusmiehet ja ammattiosastojen aktiivit, SAK:n järjestöpäällikkö **Reijo Paananen** toteaa.

– Jäsenyyskampanjalla kuitenkin tavoitamme suurempia joukkoja ja vetoamme myös sellaisiin nuoriin, joita ay-liike ei tavanomaisin keinoin ehkä edes tavoita. SAK:n ja liittojen yhteinen kampanja tarjoaa mahdollisuuden kokeilla uusia ratkaisuja, joita

yksittäinen liitto ei välttämättä lähtisi kokeilemaan.

Vuoden 2009 kampanja pyörähti käyntiin 19. tammi-kuuta, jolloin liittojen ja SAK:n aktiivit jalkautuivat suurimpien kaupunkien kaduille ja kampanjasivusto aukesi.

Kampanjan käynnistyessä kaikkien jäsenten toivotaan aktivoituvan hankkimaan uusia jäseniä.

– Jäsenhankinta on yhteinen ponnistus, Reijo Paananen muistuttaa.

JENNI KARJALAINEN/ SAK

IAU:hun voi liittyä myös sähköisesti

■ Ilmailualan Unionin ja Ilmailu- ja Rautatiekuljetusalan Työttömyyskassan jäseneksi voit liittyä suoraan verkossa. Sähköinen liittyminen on mahdollista liiton kotisivuilla osoitteessa www.iau.fi

Liiton sivuilta löytyy myös pääluottamusmiesten ja ammattiosastojen jäsenkirjureiden yhteystiedot. Heiltä voi kysellä liittymiseen liittyvistä asioista. Yhteyttä voi ottaa myös suoraan liittoon puh. (09) 4785 7228, jasenasiat@iau.fi

Lähetä Duudsonit pitämään nuorelle

puhuttelu: www.turvapakki.fi

SAK:n puheenjohtajakisa:

Liittojohtajat pyytävät Lylyä, Seliniä ja Vanhalaa ehdolle

■ Me allekirjoittaneet SAK:n jäsenliittojen puheenjohtajat pyydämme SAK:n johtajaa **Lauri Lylyä**, Palvelualojen ammattiliiton PAM:n puheenjohtajaa **Ann Seliniä** ja Paperiliiton liittosihteeriä **Petri Vanhalaa** asettumaan ehdolle SAK:n puheenjohtajaksi. Kaikki kolme ovat olleet vahvasti esillä keskusjärjestömme seuraavaksi puheenjohtajaksi. Pidämme tärkeänä, että he kaikki lähtevät ehdolle.

SAK:n valtuusto valitsee SAK:n puheenjohtajan 14. toukokuuta. Valtuusto on pyytänyt ehdokkaita ilmoittautumaan helmikuun loppuun mennessä. Maaliskuun 25. päivänä järjestetään tilaisuus, jossa SAK:n valtuuston ja hallituksen jäsenet tenttivät ehdokkaita. Toivomme, että mukana on silloin useita ehdokkaita, ainakin Lyly, Selin ja Vanhala.

Se, että SAK:n puheenjohtajaksi on useampi ehdokas, varmistaa parhaiten sen avoimen valintaprosessin, jonka valtuusto on tavoitteeksi asettanut.

Myös keskustelu SAK:n tulevasta linjasta hyötyisi useamman ehdokkaan kilvasta. Aidosti laaja ja monipuolinen keskustelu SAK:n ja yleensä ay-liikkeen tulevaisuudesta onnistuu parhaiten, kun suuntaa on hahmottamassa useampi vahva ehdokas. Silloin valitsijat eli SAK:n jäsenliittoja edustavat valtuuston jäsenet pääsevät punnitsemaan erilaisia näemyksiä ja johtajuustapoja. Eri taustoista tulevat ehdokkaat rikastuttavat tätä tulevaisuuskeskustelua varmasti.

Uudelle puheenjohtajalle on tärkeää se, millaisen prosessin kautta hänet on tehtävään valittu. Avoimen kilpailun kautta valittu voi kokea, että hän on koko liikkeen valitsema.

JUHANI HAAPASAARI, Ilmailualan Unioni IAU

TUIRE SANTAMÄKI-VUORI, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL

ESA VILKUNA, Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU

TARJA TURTTIAINEN, Rautatievirkamiesliitto RVL

MAURI KOSKENNIEMI, Suomen Lentoemäntä- ja Stuerttiyhdistys SLSY

SIMO ZITTING, Suomen Merimies-Unioni SM-U

JARI TUOMELA, Vankilavirkailijain Liitto VVL

Petri Vanhala

Lauri Lyly

Ann Selin

Väliaikoja

EK-stadionilla on juostu liittokierroksia. Vastoin kisajärjestäjän ennakkokäsitystä pääjoukko on pysynyt hyvin kasassa. Vauhtia on pitänyt Etelärannan jänis, peesissään talouden porkkanoita keppien päissä kilvan heilutelleet ammattiliitot. Matalasuhdanteen vuoksi tilanne on kuitenkin muuttunut haasteelliseksi. Jänis on hapoilla ja ammattiliitoilla on käsissään enää pelkät kepit, jos kansantalouden kasvimaan hälytyskello ei kilkata keskitetyn kierroksen merkiksi.

IAU:n osalta liittokohtainen neuvottelukierros jatkuu keväällä. Sovittavaksi tulevat ensi syksyn palkankorotukset, mutta neuvotteluihinsisältyy myös mahdollisuus jatkaa nykyisen sopimuksen voimassa oloaikaa tai irtisanoa se.

2008

Kesken kalenterivuotta toteutetut palkankorotukset ja vuotuiset nimellisansioiden muutokset eivät ole suoraan rinnastettavissa, mutta karkeaan väliaika-arvioiden tekemiseen ne käyvät. Vertailussa on huomioitava, että loka-kuun alusta toteutettujen palkankorotusten aikaansaama nimellisansioiden vuosimuutos on vain neljännes korotuksesta kyseisenä vuotena. Liki kolme neljännestä korotusvaikutuksesta toteutuu seuraavan vuoden ansioissa.

Palkansaajien nimellisansiot nousivat vuonna 2008 keskimäärin 5,2 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Sopimusallallamme lokakuussa 2007 toteutetun 5 prosentin ja vuotta myöhemmin toteutetun 4,5 prosentin yleiskorotusten nimellisansioita nostava vaikutus vuonna 2008 oli yhteensä noin 4,9 prosenttia. Lisäksi kesällä 2008 toteutettu palkkarakenneuudistus nosti nimellisansioita keskimäärin 0,7 prosenttia, joten niiden vaikutus oli kokonaisuudessaan noin 5,6 prosenttia. Inflaation leikattua vuonna 2008 ostovoimaa 4,1 prosenttia, työehtosopimuksella sovittujen korotusten vaikutus reaalitylojen nousuun lentoliikenteen palveluissa oli lopulta noin 1,5 prosenttia.

2009 ja 2010

Merkittävin kuluvan vuoden nimellisansioita korottava vaikutus on viime syksyn yleiskorotuksella ja kesän palkkarakenneuudistuksella. Niiden vaikutus tulee tänä vuonna olemaan yhteensä noin 3,9 prosenttia. Lisäksi vuoden 2009 nimellisansioihin vaikuttaa se, mitä keväällä käytävissä neuvotteluissa sovitaan. Mikäli inflaatiovauhti edelleen hidastuu viime vuoden lopun tapaan, vuoden 2009 reaaliensioiden kasvu voi olla edellistä vuotta suurempi jo sovituilla palkankorotuksilla.

Vuoden 2010 ansiotason kehitykseen vaikuttavia neuvottelukierroksia on näillä näkymin joko yksi tai kaksi.

Sanatarkasti työehtosopimusta lainaten syksyn 2009 palkankorotuksista on todettu seuraavaa: Osapuolet tarkastelevat huhti–toukokuun 2009 aikana sopimuksen tavoitteiden toteutumista sekä arvioitavissa olevia talouden ja työllisyyden näkymiä lentoliikenteen palveluissa. Arvioinnin perusteella osapuolet neuvottelevat 31.5.2009 mennessä syksyille 2009 sovittavan palkanmaksukauden alusta toteutettavien palkankorotusten tasosta. Samassa yhteydessä voidaan tarkastella edellytyksiä sopimuskauden jatkamiseen 30.4.2010 jälkeiselle ajalle. Mikäli syksyllä 2009 toteutet-

Juhani Haapasaari

tavan palkankorotuksen suuruudesta ei päästä yksimielisyyteen toukokuun 2009 aikana, voi kumpikin sopimusosapuoli irtisanoa tämän sopimuksen päättymään 30.9.2009.

Vuoden 2010 nimellisansioihin vaikuttava yksi tai useampiosainen palkkaratkaisu voi siis syntyä yhdellä neuvottelukierroksella, jos tänä keväänä todetaan edellytykset jatkaa sopimuskautta ainakin vuoden 2010 loppuun. Yhden neuvottelukierroksen ratkaisu voi syntyä myös siten, että työehtosopimus irtisanoaan päättymään syk-

Paavo Nurmi/Wäinö Aaltonen 1925

syllä 2009. Tällöin vuoden 2010 ansi-oihin vaikuttavat neuvottelut käydään ensi syksynä, mutta irtisanomisvaihtoehdossa useampikin neuvottelukierros on mahdollinen. Kahden neuvottelukierroksen ratkaisu on sopia palkankorotukset syksyille 2009. Tässä mallissa toinen neuvottelukierros alkaa keväällä 2010 ennen nykyisen työehtosopimuksen päättymistä 30.4.

Talouden ja työllisyyden näkymät

Toistaiseksi työllisyyskehitys lentoliikenteen palveluissa on ollut taloudel-

liset tekijät huomioiden kohtuullista. Jos työllisyyskehityksen näkymissä ei tämän kevään aikana tapahdu merkittävää heikentymistä, edellä esitettyjen palkkaratkaisujen vaihtoehdoista jälkimmäinen saattaisi sisältää elementtejä ”selvitä pahojen karikkojen yli”. Talouden ja työllisyyden näkymien päivittäminen, sekä tänä keväänä, että jo vajaan vuoden päästä parantaa aikaperspektiiviä ja luo joustovaraa haasteellisena aikana.

JUHANI HAAPASAARI
IAU:n puheenjohtaja

H A P S U Osallistu keskusteluun palkankorotuslinjasta

■ IAU ja Palvelualojen Toimialaliitto käynnistävät huhtikuussa neuvottelut syksyn 2009 palkankorotuksista. IAU on valmistautunut neuvottelukierrokseen perinteisesti pyytämällä ammattiosastoilta esitykset. Näin toimitaan tälläkin kertaa.

Sääntöjen mukaisen tavan ohella IAU avaa palkankorotuslinjasta keskustelukanavan, jossa jokainen jäsen voi kertoa oman näkemyksensä tai kommentoida muiden mietteitä. Kanava avataan maaliskuun alussa. Helpoimmin sen löydät avaamalla IAU:n internet-sivut osoitteessa www.iau.fi ja klikkaamalla etusivun vasemmasta valikosta kohdan ”Jäsensivut/IAU – Member” ja kirjautumalla käyttäjätunnuksillasi järjestelmään. Aukeavasta valikosta löytyvät keskusteluryhmät. Mikäli salasanasi on unohtunut saat sen osoitteesta iau@iau.fi.

Juhani Haapasaari

Lasse Virenin juoksijapatsas/Terho Sakki 1994

Sosiaalitupo parantaa työttömyysturvaa ja varmistaa eläkkeiden rahoituksen

■ Työmarkkinajärjestöjen kesken sovittu sosiaalitupo turvaa työeläkkeiden ja työttömyysturvan tulevaisuuden sekä lisää työttömyysajan aktiivitoimia. Vaikka ratkaisuun sisältyy myös muutamia heikennyksiä palkansaajien kannalta, kokonaisuuden kannalta syntynyt ratkaisu – etenkin nykyisessä taloustilanteessa – on vähintään tyydyttävä.

Työttömyysturvassa olennainen parannus on se, että patkätöyläiset pääsevät entistä helpommin työttömyys- ja muutosturvan piiriin. Myös pitkään lomautettuna olevat pääsevät jatkossa muutosturvasta osalliseksi. Nämä muutokset parantavat etenkin kaikkein pienituloisimpien asemaa. Erityisesti aktiivitoimien aikana maksettavat tuet nousevat merkittävästi.

Neuvotteluissa ansiosidonnaisen työttömyysturvan 500 päivän kesto säilyi ja kaikkia työttömiä kohdellaan jatkossakin yhdenvertaisesti, kun ansio- ja perusturvan välinen rahoitus- ja etuusuhde pysyy ennallaan. Lisäksi vuoroteltuvapaa sovittiin vakinaistettavaksi ja työttömän koulutusajan tukiin on tulossa parannuksia.

Parannusten hintana työttömyysturvan lisäpäivien alaikäraja nousee vuodella ja koulutukseen käytettävä aika kuluttaa ansiosidonnaisen tuen 500 päivän maksimiaikaa.

Eläkepuolella merkittävin ratkaisu on työeläkkeiden rahoituksen turvaaminen. Eläkemaksua nostetaan vuosittain 0,4 prosenttiyksikköä vuosina 2011-2014 ja korotus jakautuu tasan työnantajien ja työntekijöiden välillä. Lisäksi nuorena työkyvyttömyyseläkkeelle joutuneen eläketurva paranee ja osatyökyvyttömyyseläkkeen toivuutta parannetaan.

iStockphoto

Tie sosiaalityupovaaraan löytyi, mutta sarastaako keskitetyn työmarkkinaratkaisun aurinko?

Miinuspuolelle eläkeratkaisussa jäi se, että osa-aikaeläkkeen ikäraja nousee kahdella vuodelle 60 vuoteen ja myös eläkkeen karttuma heikkenee nykyisestä.

SAK:n ja nimenomaan SAK:laisen ammattiliittojen jäsenten näkökulmasta on oleellista, että sosiaalityupon syntyminen lopetti puheet ja suunnitelmat työttömyysturvan leikkauksista. Hetkellä jolloin massairtisanomiset ja -lomautukset ovat jokapäiväisiä, saavutettu ratkaisu on merkittävä.

Työeläkkeissä ja työttömyysturvassa saavutetut parannukset eivät merkitse sitä, että perusturva ja sen taso olisi jää-

nyt työmarkkinajärjestöiltä taka-alalle. Nyt kun sosiaalityupua uudistavassa Sata-komiteassa on voitu työmarkkinajärjestöjen välillä tehdyn sopimuksen mukaan sopia uudistuksen päälinjoista, komitea voi keskittyä perusturvan kehittämiseen. Tehtävää riittää esimerkiksi asumistuen ja työmarkkinatuen parantamisessa.

SAK ei ollut päättämässä työnantajien kansaneläkemaksun poistamisesta. Se oli lähtökohtana työmarkkinajärjestöjen sosiaalityuponeuvotteluissa, mutta päätös kela-maksun poistamisesta on maan hallituksen.

SAK/viestintä

Sinulle, IAU:n jäsen. Lähde Fontana lomalle jäsenetuhintaan!

Katso jäsenetutarjoukset www.fontana.fi

FONTANA KYLPYLÄ | HOTELLIT | CAMPING & CARAVAN

FONTANA

www.fontana.fi

Kylpylät Fontana Casino, Savonlinna (015) 73 950 | Fontana Keurusselkä, Keuruu (014) 75 100 | Fontana Ylläs Saaga, Ylläsjärvi (016) 215 8000

Hotellit Fontana Lepolampi, Espoo (09) 86 791 | Fontana Korpilampi, Espoo (09) 613 8411 | Fontana Punkaharjun Valtionhotelli ja Lomakeskus 020 7529 800 | Fontana Pietari Kylliäinen, Savonlinna (015) 739 5500 | Fontana Vuorilinna, Savonlinna (015) 73 950 | Fontana Rantakalla, Kalajoki (08) 466 642

Camping & Caravan Espoo Camping Oittaa (09) 863 2585* | Porvoo Camping Kokkonniemi (019) 581 967* | Kouvola Camping Tykkimäki (05) 321 1226 | Punkaharjun Lomakeskus & Camping 020 7529 800 | Savonlinna Camping Vuohimäki (015) 537 353* | Tampere Camping Härmälä 020 7199 777* | Aurinkohiekköjen Lomakeskus & Camping (08) 466 642 *) Talvisin (09) 6138 3210

Puhelun hinta 0207-alkuiset numerot: Lankapuhelimesta soitettaessa 8,21 snt/puhelu + 6,9 snt/min (alv 22 %), matkapuhelimesta soitettaessa 8,21 snt/puhelu + 14,9 snt/min (alv 22 %)

KILJAVANRANTA

KILJAVAN OPISTO

KEVÄT 2009 KURSSITARJONTAA

HUHTIKUU

Miten hoidan yhdistyksen tiedotuksen?	1. – 3.4.
Tasa-arvotyö työpaikalla	15. –17.4.
Ammattiosaston hallituksen/ johtokunnan talouskurssi	20.–22.4.
Puheenjohtaja- ja sihteerikurssi	20. –24.4. ja 1. – 5.6.
Atk-kirjanpitokurssi yhdistyksille	22. –24.4.
Työpaikkakiusaaminen	27. –28.4.
Työaikasopimisen kurssi	27. –29.4.
Ulkoistaminen, alihankinta ja vuokratyö	27. –29.4.
Lm-täydennyskurssi: Yritystalous	27. –29.4.

TOUKO- JA KESÄKUU

Luottamusmiesten jatkokurssi 1. jakso	4. – 8.5.
ja 2. jakso	1. – 5.6.
Työoikeuden peruskurssi	4. – 8.5.
Kokoustoiminnan kurssi	5. – 7.5.
Työsuojelulainsäädännön kurssi	5. – 7.5.
Työsuojelun täydennyskurssit:	
• Riskien hallinta työssä	11. –13.5.
• Turvallisuus ja taloudellisuus	25. –27.5.
• Turvallisuustekniikka	1. – 5.6.
Työsuojelun peruskurssi	11. –15.5. ja 1. – 5.6.
Hallintoedustajakurssi	18. –19.5.
Luottamusmiehen työsuojelutieto	18. –19.5.
Neuvottelukunnan toiminta	18. –20.5.
Paikallinen sopiminen	18. –20.5.
Luottamusmiesten peruskurssi	25. –29.5.
Neuvottelutaidon kurssi	25. –29.5.
Taloudenhoitajien peruskurssi	25. –29.5.
Työoikeuden täydennyskurssi	1. – 5.6.
Päälouottamusmiesten täydennyskurssi	2. – 4.6.

Muista Kiljavan kesä 2009
29.6.–4.7. harrastekurssit
mm. liikunta, musiikki, digikuvaus,
kieliopinnot, lasten taidekurssit

LISÄTIEDOT

Saila Lehtinen, p. (09) 276 2749, saila.lehtinen@kio.fi,
Sointu Saarto, p. (09) 276 2746, sointu.saarto@kio.fi,
Riitta Karjalainen, p. (09) 276 2748,
riitta.karjalainen@kio.fi

Lisää netissä:

www.kiljavanranta.fi

Ennen kuin räystäs tippuu

Talvi on vihdoon tullut vieraaksemme tänne eteläänkin. Näin voinee sanoa, vaikkakaan talven kestosta ei ole varmuutta näillä leveysasteilla tänä ilmastomuutoksen aikana.

Ilmastomuutoksen lisäksi näihin aikoihin osui myös luottamushenkilöiden valintaprosessi, joka työllisti ammattiosastojen toimijoita eri yrityksissä melko tavalla. Onnittelien kaikkia valittuja ja heidän taustajoukkojaan menestyksestä. Toivon, että nekin, jotka kenties tunsivat pettymyksen pistoksen jäädessään vähemmälle kannatukselle, jatkavat aktiivisesti ammattiosastojen toiminnassa. Yksituumaisuus on ainoa mahdollisuutemme. Ennakkoon arvioituna näkymä työnantajan suhtautumisesta edunvalvontaan eri muodoissaan ei näytä kovin ruusuiselta. Paikallinen sopiminen takkuu, eikä jo sovittuja asioita kunnioiteta niille kuuluvalla arvolla. Uusille ja miksi ei myös ”uusvanhoille” valituksi tulleille suosittelen lämpimästi tehtävänsä valmistautumiseen: koulutusta, koulutusta ja lisäkoulutusta. Luottamushenkilön tehtävät ovat kenties määriteltynä yksinkertaisia, mutta toteutettuina monipuolisia ja joskus todella haastavia. Kukaan ei ole seppä syntyessään, joten ei muuta kuin kurssihakemuksia rustaamaan.

Ammattiosastokaan ei voi vaalien jälkeen vaipua talviunille. Edunvalvonnallisten toimien, ja luottamushenkilöiden tukemisen lisäksi sen keskeiselle

asialistalle kuuluvat aina myös jäsenhankinta, -tuki ja -huolto.

Kuljetusliittojen yhteistyön syventämisen mahdollisuuksia selvittänyt professori Harri Melin toi edustajiston kokouksessa luennoidessaan esille ajatuksiaan ammattiosastojen roolista. Karrikoidussa kuvassa se hänen mielestään muistutti mitä suurimmassa määrin huvitoimikunnan toimintaa. Itseäni aluksi suorastaan ärsytti moinen letkautus, mutta pohdittuani laajemmin asiaa totesin seuraavaa: jos työnantaja ei maailman taloudellisessa kurimuksessa kykene tarjoamaan työntekijöille kuin parasta ennen porkkanakeppiä, niin ei mielestäni ole väärin järjestää jäsenistölle leipää ja sirkus huveja. Ehkäpä ne madaltavat kynnystä, kenties aktivoivat jäsenistöä perustamaan työpaikkaosastoja, ja osallistumaan laajemminkin yhdistys- ja järjestötoimintaan. Varmaa ainakin on, että synkkänä aikana huville on tilauksensa. Tämä kuitenkin sillä edellytyksellä, että asialiset hommat hoidetaan ensin.

Jos sääennustukseni vanheni lehden ilmestymiseen mennessä, on se toivotavasti vain kevään merkki. Myös työmarkkinoille.

TIMO NYMAN

Markus Berg

”

Ammattiosastolla on sääntöjen määräämien tehtävien lisäksi yhteisöllisiä velvollisuuksia.

OSA 7.

Linna ryömi sukupolvensa kanssa maalta piikkilankojen läpi tehtaaseen. ►

MISSÄ, MISSÄ SE VÄINÖ ON?

Kaksi romaania hän oli jo julkaissut. Saanut huomiota, palkittukin. Kolmas jäi kesken terveyden ja hermojen petettyä. Hiukan yli kolmekymppinen kirjailija ajautui henkilökohtaiseen kriisiin. Kävi selväksi, että entinen kirjoitustapa ei sujunut, eikä työ Tampereen Finlaysonilla riittänyt kirjallisuuden maailmaan peruuttamattomasti uponneelle asentajalle. Dostojevskiläinen sielunluotaus saisi nyt jäädä taustalle kun seitsemän veljestä marssitetaan sotaan. Aivan kuten yli kymmenen vuotta aiemmin Syvärillä, hän istui kivelle ja aloitti alusta. Ainoat, jo huonoksi käyneet kesähousut ratkesivat siinä tohinassa. Se oli lähes huomaamaton alkuakordi sille kansalliselle pelihousujen repeämiselle, joka alkoi lauseella: ”Niin kuin hyvin tiedetään, on Jumala kaikkivaltias, kaikkitietävä ja kaukaa viisas.”

■ Korjaan aluksi joitakin **Väinö Linnaan** liitettyjä yleisiä harhaluuloja. Hän itse, sen enempää kuin lapsuuden kotikaan ei ollut puoluepoliittinen, vaikka molemmat vanhemmat olivatkin taustaltaan hämäläisiä torppareita ja maatyöläisiä. Eikä hän ollut sen nykyisin kovin yleisen historiantulkinnan keksijä tai edes kannattaja, jonka mukaan Suomen valtionjohdon ja armeijan kaikki päämäärät täyttyivät kun Suomi säilytti itsenäisyytensä jatkosodassa. Hän ei liioin ollut historioitsija, joten *Tuntematon Sotilas* ei ole Jalkaväkirykmentti 8: n sotapäiväkirja, eikä sen hahmoilla ole todellisuudessa suoria esikuvia. Hän oli loisteliäs romaanikirjailija, jonka pääteokset ovat kuvauksensa voimalla antaneet suomalaisille viime vuosisadan ensimmäisen puoliskon politiikasta ja historiasta luultavasti enemmän kuin kukaan tai mikään muu.

Urjala takaisin

Oli käyty mehevä sota köyhässä maassa. Ei ollut pieniä sisukkaita hopeamitalisteja, ainoastaan voittajia. Sota, ja varsinkin sitä seuranneet kostotoimet, olivat koetelleet Tampereen lähellä sijaitsevaa Urjalan pitäjää, jota Honkolan mahoitava kartano hallitsi. Kartanon torppareille *Vihtorille* ja *Maijalle* oli syntynyt jo kaksi Väinö-poikaa, jotka kuitenkin molemmat kuolivat sylilapsina. Kolmas Väinöksi ristitty syntyi joulun alla 1920. Yleinen lapsikuolleisuus oli tuolloin

aivan toisella tasolla kuin nykyään, joten mihinkään varsinaiseen kurjuuteen ei kansalliskirjailija syntynyt. Pikemminkin päinvastoin. Vihtorille takasi lisätuloja yhdistetty teurastajan ja lihakaupiaan työ, johon yhdistyi luontevasti hevoskaupat. Hänet tunnettiin paitsi suhteellista vaurautta, kenties asennoitumistakin kuvaavilla lempinimillä kuten: Lahti-Vihtori tai Porjari-Vihtori. Koko Urjalaa, suuriin kaupunkeihin johtavien teiden risteyksessä, voisi luonnehtia vireäksi seuduksi. Mutta erityisesti sitä oli Linnan lapsuudenkoti, joka sijaitsi lähellä kartanon täysin erilaista elämänpiiriä, keskellä kylää, ja jossa vieraili usein monenlaista kuljajaa, kaupoilla ja muutenkin. Siitä maail-

masta myöhemmin suodattui iän, etäisyyden ja kirjallisen nerouden läpi ydinromaaniin *Täällä pohjantähden alla*.

Kovat ajat koittivat Linnan perheelle, kun Vihtori kuoli äkillisesti 1927. Maija jäi yksinään seitsemän palleronsa kanssa. Elämä yksinkertaistui äärimmilleen, varsinkin kun vuoden 1929 lama jo kolkutti ovella. Nousukauden ja lasten varttumisen, eli ansiotyöhön siirtymisen myötä jonkun vuoden kuluttua elämä helpottui. Toiseksi nuorimman pojan intohimoinen lukuharrastus hyväksyttiin, mutta sen avulla ei suinkaan laistettu ikävistä työvelvollisuuksista.

Urea jacta est

Kansa- ja rippikoulu vapauttivat nuoren Linnan toden teolla ansiotyöhön. Hän koetteli kaikenlaista metsätöistä sahan- ja myllyn koneenhoitajan tehtäviin. Pienikokoisella ja hintelällä eivät ansiot

nousseet kovinkaan merkittäväksi. Oman ammatillisen statuksensa noilta vuosilta määritteli Linna myöhemmin ”päiväläiseksi”. Epätyypillisessä työsuhteessakin oli tietämistä, mutta vati meni lopullisesti nurin, kun hän joutui Honkolassa syksyllä 1938 ajamaan navetan virtsasammiota pellolle. Kenties päätös lähteä Tampereelle oli syntynyt jo aiemmin, mutta vakaumuksen vahvisti lopullisesti ”hevos-kärriissä” keikkunut tynnyri, joka petti, ja suihkusi huono-onnisen ajurin päälle.

Tie Tampereelle, polkuja pitkin Petroskoihin

Tampereella Linna muutti sukulaisensa alivuokralaiseksi, ja vastaanotti Finlaysonin puuvillatehtaalta ”laappikärrärin” kunniakkaan toimen. Työ ei sinällään käynyt järjen päälle, mutta tehdasmiljööön vaikutus aivan kuin nielaisi ja muokkasi 17-vuotiaan maalaispojan mielen. Toisaalta kaupunkilaiselämään asettuminen ei sujunut ongelmitta. Eristäytymisen ja yksinäisyyden helpotukseksi löytyi kaupunginkirjaston ihmeellinen maailma. Linna ei lukenut vielä tässä vaiheessa mitenkään järjestelmällisesti, pikemminkin luonteensa mukaisesti hivenen maanisesti, ja suunnattomia määriä. Elintason nousu näkyi myös elokuvissa käynteinä. Linna oli vapautuessaan kodin kristillisestä ankaruudesta innokas ja oiva näyttelijä itsekin. On hupaisaa ajatella jalustalle nostettua kirjailijaa poikasena esittämässä talvisodan ajoilta sisaruksilta ja serkuilta muistiin merkittyä poliittisesti epäkorrektia Hitler- imitaatiota: ”kollin kanssa Kollaalla”, jonka rekvisiittana oli veljen asepuku, kampa, musta kampa nenän alla ja vastahakoinen kissa. Työtoverit tehtaalta ovat muistelleet myös Linnan innokasta, mutta ei riidanhaluista väittelyä, erityisesti politiikasta ja uskonnosta.

Talvisota päättyi maaliskuun 13. 1940, ristiriitaisin tunnelmin. Kutsunnoissa 166 cm pitkä ja 67 kiloa painanut Linna määrättiin palvelukseen Riihimäelle. Palvelus alkoi huhtikuun 4.

1940. Aliupseerikoulun jälkeen Linna määrättiin jatkosodan aikaiseen yksikköön JR 8:n ensimmäisen pataljoonan konekiväärikomppaniaan. Mieli-ala joukoissa sodan alla oli vaihteleva, yhtäältä tuntui talvisodanaikainen puolustustaistelupropaganda, toisaalta vai-kutti voimakas revanssisodan toive. Linna itse pohti myöhemmin haas-tattelussa sukupolvensa johdonmu-kaista kasvatusta Runebergiläisen idea-listisessa hengessä, joka ei tietenkään kokonaisuudessaan tarttunut, mutta nuorten miesten joukossa vallitsi tie-tynlaisen kovuuden, miehisyyden ja hurjapäisyyden ihannointi. Samalla hän toteaa varusmiesarmeijan lapsellisuuden, monet olivat ensimmäistä kertaa poissa kotoaan, ”kelpasin kyllä tappa-maan ihmisiä, mutta en äänestämään”. Sodan päättyessä Linna oli 23-vuotias, äänestysikäraja 24.

Linna resusi ja ryömi läpi Karja-lan laulumaiden konekivääriryhmänsä mukana. Voimakkaita tunteita herätti hänessä vihollisen tiedustelijan ampu-minen, jonka tavaroita tutkiessa aja-tus vastustajan inhimillisyydestä nousi voimakkaasti pintaan. Samoin tapaus, jossa vihollisen kranaatin iskettyä lähelle oli Linna lähes ainoa, joka ryh-mästä säilyi vahingoittumattomana.

Petroskoi vallattiin syksyllä ja yli talven käytiin aktiivista sotaa, mutta kevään kuluessa asetettiin asemasota-vaiheeseen. Liikkuvan sodankäynnin loputtua oli aikaa puhdetöille. Linnan tapauksessa se tarkoitti kenttäkirjas-ton varaamista omiin tarkoituksiinsa, sekä ensimmäisten kirjallisten yritysten virittelyä. Hän osallistui rintamalla järjestettyihin kirjoituskilpailuihin, ja lähetti WSOY:lle käsikirjoituksen-kin, joka tosin hylättiin. Hylkäyskirjeen varovaisen myönteinen palaute kuiten-kin pikemminkin sisunnutti ja yllytti jatkamaan.

Sodan loppuajaksi Linna siirrettiin varusmieskouluttajaksi, ensin Tamme-laan lähelle kotia, sitten Miehikkälään Virolahdelle. Täällä hän suoritti sota-ajan tärkeimmän valloituksensa. **Kerttu**

Seuri ja Väinö Linna vihittiin 18. helmikuuta 1945.

Mörkö se lähti piiriin

Sodan jälkeen pariskunta asettui Tampereelle ja Linna palasi Finlaysonille pikkuhiljaa työurallaan asentajaksi edeten. Sotaa edeltänyt maailmankuvarakoili koko yhteiskunnassa, eikä Linna muodostanut tässä suhteessa poikkeusta. *Dostojevskin* ja *Strindbergin* pessimistiset ajatukset ihmisestä valloittivat. Työtään hän teki koneellisesti vasemmalla kädellä, vapautuen siitä illoiksi ja viikonlopuiksi todellisemman, kirjallisen elämänsä pariin. Kahden vuoden uurastamisen jälkeen 1947 WSOY hyväksyi *Päämäärän* julkaitavaksi, seuraavana vuonna ilmestyi *Musta rakkaus*. Kirjailija ei myöhemmin pitänyt alkuteoksiaan juurikaan arvossa, eivätkä ne tietysti nouse Tun-

temattoman tai Pohjantähden tasolle, niissä näkyy kuitenkin jo ominainen terävä psykologinen havainnointi ja taitava kuvaus.

Jalan kustantamon oven väliin saaminen oli tärkeätä, mutta vielä merkityksellisemmäksi nousee Linnan uusien ystävien kanssa käydyt keskustelut. Mäkelän piiri sai nimensä Tampereen kaupunginkirjaston johtajaksi sodan jälkeen tulleen **Mikko Mäkelän**, mesenaatin ja kulttuurivaikuttajan, mukaan. Se eli pitkään kiinteänä keskustelukerhona, jonka jäseninä oli mittava joukko eturivin taiteilijoita ja taiteen suursukuluttajia eri aloilta. Linnan lisäksi mukana eri aikoina olivat muun muassa: **Lauri Viita**, **Harri Kaasalainen**, **Aladar Valmari**, **Ilpo Kaukovalta**, **Veikko Pihlajamäki**, **Mirkka Rekola** ja **Jaakko Syrjä**. Ryhmän vaikutus näkyy Tuntemattoman synnyssä nimeä myöten, jonka keksi Veikko Pihlajamäki. Kirjoittajasta ei kylläkään ole epäilystä.

Tuntematonta kohti tähti oppaana

1950-luvun taitteen Linna kamppaili kolmannen romaaninsa käsikirjoituksen kanssa. Sen työnimi oli Messias. Romaani ei sitkeästä yrityksestä huolimatta koskaan valmistunut. Talous oli kovilla, mielenterveys rakoili. Yksi käänteentekevä hetki rajatilasta luomisen hurmioon oli vierailu Helsingissä psykiatriystävä Veikko Tähkän luona olympiavuonna. Siellä Linna perin pohjin tutki sieluaan. Hänen tarvitsi vain potkaista psykoanalyysin tikkaat pois, ja epäonnistumisen myllertämän mielen tuhkausta nousi huumorin ja kansanomaisuuden ylistetty suuteos. Tuntemattoman jymymenestys muutti Linnan elämän tyystin. Hän jätti tehdastyönsä, joka oli taannut sentään jotain tuloja Sinikan (s. 1947) ollessa pieni, ja muutti Hämeenkyrön Käkisaareen, josta osti maatilan. Kirjailijanammatti oli kuitenkin se, josta perheen tulonmuodostus jatkossakin oli kiinni. Lapsiluku kasvoi vielä vuosikymmenen lopulla Petteri-pojalla.

Suuri lapsuuden miljööseen sijoittuva eepos *Täällä pohjantähden alla* -trilogia alkoi suunnitelmalla hahmottua muotoonsa joskus 1950-luvun puolivälin jälkeen. Se ilmestyi vuosien 1959–1962 välillä, ja lopullisesti sementoi Linnan maineen ylittämättömänä kansan- ja lähihistorian kuvaajana. Toki varsinkin sarjan toisesta osasta, joka käsitteli vuoden 1918-tapahtumia, käytiin ottelu lehtien palstoilla, mutta ote ja osallistujat olivat nyt akateemisiä, kuin Tuntematonta seuranneen tuoksina aikaan. Pohjantähden valmistumisen aikaan alkoi käydä selväksi, että Linnan terveyden kannalta sodat oli sodittu ja klassikkoromaanit kirjoitettu. Perhe muutti takaisin Tampereelle, jossa hän asui kuolemaansa 1992 asti. Linna osallistui suurteostensa jälkeenkin julkiseen keskusteluun esseillään ja kannanotoillaan, joista on julkaistu *Oheisia* (1967), sekä *Murrok-sia* (1990). Linnasta tuli akateemikko vuonna 1980, ja hän on edelleen ainoa, joka on niissä hommissa viihtynyt kansakoulupohjalta.

Episodeja ja aika velikultia

1950-luvun lopulta lähtien olivat Tamperealaisten työläiskirjailijoiden ja Helsingiläisten modernistien välit alkaneet viilentyä. Niitä ei parantanut Linnan yli äyräiden pursuava kaupallinen menestys ja nautittu huomio. Kansanomaisuus kohtasi kansainvälisyyden, itseoppineisuus yliopiston. Vastakkain olivat vankkaan realistiseen ilmaisuun ja eksistentialismiin vyötetyt falangit. Ammattimiehiä kun oltiin, ilkeydet olivat korkealla tasolla. **Pentti Saarikoski** luonnehti Helsingiläisten Tampereen matkaa *Parnassossa* (ja myöhemmin runokokoelmassaan) seuraavasti: Toijalan takana ei ole paljon mitään. Pikajuna pohjoiseen lähtee raiteelta kaksi ikkunoissa tanakat kasvot, kiviset pellot, ja lapset kuin pulleat kurkut. Linna puolestaan kirjoitti samassa lehdessä, sanoisinko vihollisen selustassa, vähän myöhemmin: Nuoret kriitikot ovat kuin hailuotolai-

Nyt sotasukupolven lapset ja lastenlapset kävelevät ulos tehtaasta – toivottavasti ei kohti piikkilankoja.

sia, kaikki hengessä sukua keskenään. Molemmissa näkemyksissä saattaa olla perää.

Vuonna 1972 WSOY:ssä elettiin mielenkiintoisia aikoja. Aikansa kytenyt valtataistelu yhtiön kustannuspoliittisesta linjasta puhkesi liekkiin. Kun konservatiivinen hallinto-neuvosto erotti vastavalitun, nuoren pääjohtajan **Hannu Tarmion**, älähtivät kirjailijat. Vastustus huipentui yhtiökokoukseen, jossa puheenvuoron (ja ehkä muitakin painostuskeinoja) kirjailijoiden puolesta käyttivät Linna ja **Mika Waltari**. Tarmio jätti WSOY:n pääjohtajan tehtävät 1987.

Linnani on kotini

Väinö Linnan tuotannon vaikutus nykysuomalaiseen elämänmenoon on pohjaton kuin Inarinjärvi, jonka mukaan nimetyn laulun säkeisiin Pohjantähtitrilogia päättyy. Itsenäisyyspäivä huipentuu Tuntemattoman tv-esitykseen. Hänen tyyliään jäljitellään kirjoituksissa ja viljellään lentävissä lauseissa. Se kelpaa mainoksiin ja ennen euroja sujahti ”parinkymppin väpi” lompakkoon. Linnaa käsittelevä tieteellinen kirjallisuus ja tutkimus elää ja voi hyvin. Pentinkulman päivistä Urjalla on kasvanut merkittävä foorumi, jossa kirjallisuuden harrastajat tapaavat toisiaan. Jääkiekkoliigoita ja työntekijöitä motivoidaan sanomaan Rokan tavoin: ”Mis’ sie tarvit oikei hyvää miestä? Täs’ siul on sellane”. Ja nämä vastaavat kuin hevosmies Uusitalo: ”Me kerran ittekkii niin näät mitä se on”.

Linnan tekstillä vahvistetaan omaa argumentointia lähestulkoon riippumatta siitä mitä puoluetta tai näkemystä kulloinkin puolustetaan. Radikaaleilla ja konservatiiveilla on Linnansa.

Aika ajoin tästä kaikesta olisi hyvä raaputtaa hiukan pintaa, sillä siellä jossain alla ne ovat vieläkin: suo, kuokka, – ja Jussi.

■ Linna kirjoitti Sotaromaaniksi nimeämänsä käsikirjoituksen vuosien 1953–54 aikana. Ei ole aivan tarkkaan tiedossa, kuinka pitkään hän hahmotteli teostaan, mutta aihepiiri oli luonnollisesti vainonnut häntä sotavuosista asti. Työskentelytavalleen ominaisesti muu elämä oli prosessin aikana alisteista kirjoittamiselle. Huvittavan kertomuksen mukaan Linna kieltäytyi työtoverinsa vierailukutsusta vedoten siihen, että ”on näin komee päivä. Täytyy mennä päästään pojaat pois, kun ne läkähryksissään seisoo sitä kovennettua”. Vähemmän terveellistä oli valvomisen, kahvin, savukkeiden ja syömättömyyden käyttäminen stimulanssina roolihahmojen psyykenliikkeiden löytämiseen. Yksi ero Linnan aikaisempien romaanien yksinäiseen puurtamiseen verrattuna tuntemattoman luomisessa oli: nyt Linna luki keskeneräistä käsikirjoitusta tovereilleen, ja keräili ahkerasti sotajuttuja tuttaviltaan. On kuitenkin tärkeätä korostaa, että Linna kirjoittaessaan nimenomaan sovelsi, eikä vain toistanut näitä kokemuksia. Tuntematon Sotilas on muodoltaan ja sisällöltään enemmän velkaa sellaisille kirjallisille esikuvilleen kuin Kiven *Seitsemän Veljestä*, josta vaikutteina näkyvät miesyhteisön jännitteet vihamielisessä ympäristössä, kansankieli ja molempien lopussa ajan kiertoon liittyvä aurinkosymbo-

liikka. Tolstoin *Sodasta ja Rauhasta* on omaksuttu kaiken näkevä, ja ymmärätävä ”jumalakertoja”. Shakespearen kuningas-draamoista on päähenkilöiden kuolemantanssiksi nimitetty teematiikka, jossa hahmon tietty toiminta johtaa tiettyyn, yleensä ikävään, lopputulokseen. Tästä huolimatta kirjaa on yritetty, ja yritetään edelleen sitkeästi lukea jonkinlaisena omaelämäkerrallisenä historiikkina.

Sota matineassa

Tuntematon mursi tien modernille kansankuvaukselle asenteellaan ja murteellisella, rohkealla kielellään. Poissa olivat *Vänrikki Stoolin tarinoiden* hyväluontoiset ja uskolliset maalaistollot, sekä tukka hulmuten hurmeleikkiin iloiten säntäävät upseerit. Tilalla oli sodan rumat ja ihmisen alhaisuuteen vetävät kasvot. Tämä oli osalle yleisöstä liikaa. Parhaiten muistetaan Helsingin Sanomien arvostelija **Toini Havu**, joka murskakritiikinsä lopuksi luonnehti kirjaa ikimuistoisesti: ”Tuntematon Sotilas on paksu, mutta ei suuri sotaromaani”. Loukkaantuneita rehevän kielenkäytön ja purnaamisen lisäksi erityisesti ärsyttivät everstiluutnantti Karjulan hahmo, joka ampuu luvatta peräytyvän Viirilän, ja arvelut neiti Kotilaisen syistä hakeutua lotaksi. Romanin puolustajat riensivät apuun

ja polemiikki oli suomalaisessa kirjallisuudessa ennennäkemätön. Linna osallistui itsekin keskusteluun, mutta vierasti sen tasoa, joka hänen mielestään alituisen karkasi turhan etäälle romaanin kirjallisten arvojen tai aatepohjan käsittelystä. Erityisesti päivälehtijulkisuus kiusasi. Ainakin kaupallisessa mielessä tuoksina päättyi Linnan voittoon, romaania myytiin pelkästään ensimmäisen vuoden aikana 175 000 kappaletta, joka on edelleen ennätys.

Sana lihaksi

Linnan vasta toipuessa sairaalassa kirjoitusprosessista tuli vierailulle **Edvin Laine**. Hänellä oli taskussaan 700 000 markan mandaatti filmausoikeuksien ostamisesta. Miljoonan maksettuaan hän myös sai ne. Vaikka summa ehdottomasti oli suuri, ei se sentään tähtitieteellinen ollut. Se vastasi reilun kolmen vuoden asentajan palkkaa Finlaysonilla.

Linna osallistui käsikirjoituksen laatimiseen ja taipui poistoihin, jotka Laine katsoi tarpeellisiksi. Niiden joukossa olivat juuri kuohuttavimmat ja eniten parrantärinää aiheuttaneet kohtaukset. Ulkoministeri Virolainen suhtautui penseästi filmauksiin puolustusvoimilta pyydettyyn apuun: ”Minä en päästä edes leikkisotaa rajojen sisäpuolelle”. Mutta pääministeri Kekkonen junaili apuun rajavartiolaistoksen kalustoa ja seurasi muutenkin läheltä kuvauksia. Rooleihin valittiin

näyttelijöiden ykkösketju täydennettynä muutamalla löydöllä. Jälki on sen mukaista. Mikäli klassikkosarja joskus laajenee käsittelemään elokuvia, pelkäänpä että Laineen Tuntematonta sotilasta voi olla vaikeaa ohittaa. **Rauni Molberg** teki kirjasta uuden elokuvaversion 1980-luvun puolivälissä, ja Linna oli vielä hengessä mukana, sen kuin heikkenevältä terveydeltään kykeni.

ja lavalle

Vuosien 1961–69 välisinä kesinä Tuntematonta esitettiin Tampereen Pyynikillä. Yli 300 000 ihmistä näki aikaansa edellä olleen massiivisen produktion. Käsittämättömästä suosiosta kertovat vuosien jonotus lippujen saamiseksi, sekä ulkopaikkakuntalaisille järjestetyt tilausjunat ja -lennot.

Viime vuosina Tuntematonta ovat esittäneet uutena tulkintana, niin Ryhmäteatteri Suomenlinnassa, kuin kansallisteatterikin. Kansallisteatterissa vieläkin menevä **Kristian Smedsin** tulkinta synnytti pienimuotoisen kulttuurikärhämänkin. Esityksessä ollessani, yritin tavoittaa katseellani jossain katsomon sivustassa istuvan lyhyen silmälasipäisen miehen, jonka hiusraja on korkealla ja olemus jotenkin myhäilevä: ”meirän pojaat painaa, kiihihi”. Olen melko varma, että hän oli siellä.

tekstit: J-M KOSKINEN

piirroksat: SANNA KALLIO

otsikko: J KARJALAINEN

Rööperiin mä kaipaen niin

■ Solar Films on **Markus Selinin** luotsaama suomalainen tuotantoyhtiö, joka on tuottanut useita kassamagneetteja elokuvateattereihin. Viime aikojen suurimpien hittien taustalla on hääri-nyt parivaljakkona nimenomaan tuottaja Selin ja ohjaaja **Aleksi Mäkelä**.

Yhteistyö on viime aikoina käsittänyt elokuvia, joiden aiheina on ollut lähihistoria, ja joukko sen raflaavimpia antisankareita. Kansa on käynyt lippuluukuilla kuin ennen Suomi-Filmin aikaan. *Pahat pojat*, perustui Koistisen veljesten edesottamuksiin Eurassa. *Matti – Elämä on ihmisen parasta aikaa*, kertoi maailman parhaimman mäkihyppääjän alati jatkuvasta alastulorinteestä. Ja nyt teattereissa menee *Rööperi* – tosipohjainen tarina legendaarisesta Punavuoren pornokauppiasta, joka aloitti liikemiesuransa pimeän viinan myynnillä ystäviensä kanssa.

Itse tarinassa keskioleen tulo ruokakaupan hyllyille lyö sellaisen loven **Tom ”Tomppa” Sjöbergin** ja kollegoiden lompakkoon, että alaa on vaihdettava, jotta pysyisi leivän syrjässä kiinni. Tomppa valitsee haastavan tien ja koettaa selvitä laillisin keinoin. Sen sijaan *Krisun* silmissä kiiltelee suuret voitot, joita voi saavuttaa ryhtymällä huume-kauppiaksi. Tuotetta täytyy tietysti myös itse testata. **Peter Franzenin** roolityö koviin huumeisiin sekoavana Krisuna on vähintäänkin vakuuttava. Kun tähän lisätään **Kari Hietalahden** tulkitsema *mustalais-Kari*, sekä **Samuli Edelmanin** Tomppa, voidaan sanoa roolituk- sen menneen Mäkelältä nappiin.

Käsikirjoitus on **Marko Leinon** käsialaa, sen lähteenä on **Harri Nykäsen** ja Tom Sjöbergin haastatteluromaani *Rööperi* – rikosten vuodet 1955–2005.

Elokuvan käsittelemä ajanjakso osuu välille 1966–79. Näinä vuosina Tomppa ajautui bisneksiensä myötä pieneen

Istuessani Linna-tuomiotani luin:

Väinö Linna: koko tuotanto

Yrjö Varpio: Väinö Linnan elämä ja Mäkelän piiri

Ilkka Malmberg: Tuntemattomat sotilaat ja paljon muuta.

Katselin eläviä kuvia:

Edvin Laine: Kaikki Linnan kanssa tehdyt, 6 kpl.

Rauni Molberg: Tuntematon Sotilas (1985)

ja kuvien kaatumista:

Kristian Smeds (Kansallisteatteri 2007)

Tuomio ei lyhentynyt hyvälläkään käytöksellä.

pakkorakoon, ja sen myötä tilanteeseen, jossa oli lainattava rahaa muualtakin kuin Osuuspankista. Kahdeksankymmentä-luvun amerikkalaismaalinen juppirikollinen *Korppu* (**Jasper Pääkkönen**) tulee apuun finanssia järjestäen. Korot kopisevat kohti kriisiä.

Pihla Viitalan esittämä Tompan vaimo *Monika* on elokuvan ainoa tärkeä nais-hahmo. Tämä lienee ohjaajan tapa kertoa, että rikollinen maailma on hyvin miesvaltainen. Niinkuin se Punavuorossa varmasti olikin.

VESA SUNI

Rööperi

Näytelmäelokuva.

Ensi-ilta 9. tammikuuta 2009

Ohjaus ALEKSI MÄKELÄ
 Tuotanto MARKUS SELIN
 ja JUKKA HELLE
 Tuotantopäällikkö SIRKKA RAUTIAINEN
 Käsikirjoitus MARKO LEINO
 Alkuperäisromaani HARRI NYKÄNEN
 ja TOM SJÖBERG
 Kuvaus PINI HELLSTEDT FSC
 Puvustus TIINA KAUKANEN
 Lavastus PIRJO ROSSI
 Leikkaus KIMMO TAAVILA
 Musiikki KALLE CHYDENIUS
 Ääni JYRKI RAHKONEN
 Maskeeraus RIIKKA VIRTANEN
 Apulaisohjaaja JOUNI MUTANEN

Jos jäät työttömäksi tai lomautetuksi

Ilmailu- ja Rautatiekuljetusalan Työttömyyskassa on koonnut lyhyen tietopakettin työttömyys- tai lomautustilanteiden varalle.

Käynti työ- ja elinkeinotoimistossa (Entinen työvoimatoimisto)

Ilmoittaudu henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistoon viimeistään ensimmäisenä työttömyyspäivänä. Työttömyyspäivärahaa voidaan maksaa vain siltä ajalta, jolloin työnhaku on ollut voimassa. Ota ensimmäisellä kerralla mukaan työtodistukset sekä koulu- ja opiskelutodistukset. Jos sinut on lomautettu, tulee mukana olla lomautustodistus.

Työvoimaviranomaiset työ- ja elinkeinotoimistossa antavat työttömyyskassalle hakijaa koskevan työvoimapolitiittisen lausunnon. Työnhaku on pidettävä voimassa työ- ja elinkeinotoimiston määräämällä tavalla.

Ryhmälomautus

Jos lomautus koskee vähintään 10 työntekijää, voidaan käyttää ryhmälomautusmenettelyä. Työntekijöiden tai heidän edustajansa on itse varmistuttava, että jokaisen lomautetun nimi on myös työ- ja elinkeinotoimistolle annettavassa lomautusilmoituksessa.

Hakemukset liitteineen työttömyyskassaan

Ansiopäivärahaa maksetaan vain hakemuksen perusteella. Päivärahahakemus tulee täyttää huolellisesti ja hankkia liitteeksi kaikki tarvittavat asiakirjat. **Puutteellisesti täytetty hakemus viivästyttää käsittelyä.**

Ansiopäivärahaa haetaan aina jälkikäteen. Ensimmäisen hakemuksen liitteineen voi lähettää kahden viikon työt-

tömyyden jälkeen, jatkossa ansiopäivärahaa haetaan aina 4 kalenteriviikolta tai kalenterikuukaudelta jälkikäteen. Täytä hakemus ensimmäisestä työttömyyspäivästä lähtien.

Kassa huomioi korvauksettomat päivät. Ensimmäisestä hakemuksesta otetaan aina 7 arkipäivän pituinen omavastuu aika, ennen kuin maksatus voidaan aloittaa.

Hakemuslomakkeen lisäksi tarvitaan ainakin seuraavat liitteet:

Palkkatodistus alkuperäinen palkanlaskijan tekemä palkkatodistus 43 tai 34 työssäoloviikolta. Todistuksessa tulee näkyä eriteltynä lomaraha ja –korvaus, maininta palkattomista poissaoloista, työnantajan y-tunnus sekä palkanlaskijan yhteystiedot.

Irtisanomisilmoitus, työsopimus tai lomautustodistus

Seuraa tarkasti hakemuksen ohjeita ja toimita ohjeissa mainitut liitteet tarvittaessa. Kopio riittää.

Mikäli hakemuksen täyttämässä tai liitteissä on epäselvää ota yhteyttä työttömyyskassaan (yhteystiedot lehden takasivulla).

Tarkista, että jäsenmaksusi ovat kunnossa. Jos olet maksanut jäsenmaksusi itse, lähetä kassalle kopio jäsenmaksukuiteista.

Kun ensimmäinen hakemuksesi on käsitelty, saat päivärahapäätöksen, maksuilmoituksen ja jatkohakemuslomakkeen. Päivärahaa voidaan myöntää takautuvasti enintään kolmen kuukauden ajalta.

Pekka Kainulainen

Työttömyyskassa sijaitsee Kaisaniemenkatu 10:ssä.

SAK:n työsuojelukysely:

Pienillä työpaikoilla eniten ongelmia työsuojelussa

■ Työsuojelu toimii suurilla työpaikoilla hyvin, mutta pienillä heikomminkin, kertoo SAK:n työsuojelukysely. Kyselyyn vastasi 389 työsuojeluvaltuutettua, jotka edustavat yhteensä 80 000 palkansaajaa.

Työsuojeluvaltuutettujen omille työpaikoilleen antamien kouluarvosanojen keskiarvoksi muodostui kyselyssä 7,5. Arvosanat kuitenkin jakaantuvat pienten ja suurten työpaikkojen välillä siten, että suurilla työpaikoilla työsuojeluvaltuutetut näkevät puutteita olevan vähän. Ongelmat kasaantuvat pienille työpaikoille.

Alle 30 hengen työpaikoilla ilmeni merkittäviä puutteita työsuojelun lakisääteisissä asiakirjoissa. Esimerkiksi työsuojelun toimintaohjelma on laadittu isoissa, yli 200 hengen työpaikoista jokaisessa, kun taas pienillä työpaikoilla toimintaohjelma on vain joka toisella. Lakisääteinen työn vaarojen selvittäminen on jätetty joka kolmannella pienellä työpaikalla tekemättä.

– Erot pienten ja suurten työpaikkojen työsuojeluolosuhteissa ovat ongelma, joihin olisi löydettävä lääkkeitä seuraavalla työmarkkinakierroksella, kyselyn laatinut ekonomisti **Erkki Laukkanen** sanoo.

Työsuojelutoiminnan parantuminen vaatii myös panostuksia työsuojeluvaltuutettujen koulutukseen. Runsaalla kolmanneksella työsuojelukoulutusta on korkeintaan peruskurssin verran ja joka viidennellä ei sitäkään. Kuusi kymmenestä työsuojeluvaltuutetusta tunteeikin tarvitsevansa lisäkoulutusta.

Työsuojelun suurimmat ongelmat ovat työpaikan koosta riippumatta fyysiset kuormitustekijät ja työsuojelua haittaavat kielteiset asenteet. Molempia esiintyy kyselyn mukaan lähes joka toisella työpaikalla.

Uutisia ja tietoa www.iau.fi

Seitsemän vinkkiä sivujen käyttäjille

Liiton nettisivuilta löytyy vastaus monen asiaan. Uutiset löytyvät sivun keskeltä ja vasemman, sekä oikean reunan linkeistä löytyy paljon muuta tietoa.

UUTISET

Uutissivua päivitetään nyt aikaisempaa useammin. Tarkoitus on julkaista ammattiyhdistystoimintaan ja ilmailualan liittyviä ajankohtaisia uutisia.

YHTEYSTIETOJA

Yhteystietoja on yksi sivustomme käytetyimmistä palveluista. Sivuilta löytyvät liiton toimiston, ammattiosastojen puheenjohtajien ja jäsenkirjureiden, hallituksen jäsenten, pääluottamusmiesten, työsuojeluvaltuutettujen, sekä työttömyyskassan yhteystiedot.

TYÖELÄMÄN PELISÄÄNNÖT

Työelämän pelisäännöt sivuilta on luettavissa työehtosopimus ja ohjeita työsuojelun tekemiseen. Sivulla annetaan myös neuvoja työpaikan ongelmatilanteiden ratkaisemiseen.

TYÖTTÖMYYSTURVA

Työttömyysturva-sivuilla kerrotaan Ilmailu- ja Rautatiekuljetusalan Työttömyyskassasta. Tietoa löytyy mm. työttömyyskorvauksista, vuorotteluvapaasta ja koulutustuesta.

JÄSENYYS

Ilmailualan Unioni IAU ry / Liittymisen-sivulla selvitetään, miten voi liittyä liiton jäseneksi. Liittymä on mahdollista myös sähköisesti. Sivun oikeassa reunassa on myös linkki jäsentietojen muutoksiin.

JÄSENEDET

Vakuutusyhtiö Turvan IAU-sivuille johtavan linkin kautta löytyy tietoa vakuutuseduista ja -ehdoista. Turvan linkki löytyy sivun oikeasta reunasta ja muut jäsenedet sivun vasemmasta reunasta.

JÄSENSIVUT

Liiton jäsenistölle tarkoitettujen sivujen kautta tiedotetaan ja jaetaan muuta materiaalia. Sivuille pääsy vaatii kirjautumisen. Käyttäjätunnusena toimii jäsennumero tai sosiaaliturvatunnus.

Mikäli salasana on unohtunut, sen saa tilattua omaan sähköpostiosoitteeseen Forgot your password -toiminnolla. Uudet käyttäjät saavat salasanan lähettämällä sähköpostin osoitteeseen iau@iau.fi tai soittamalla liittoon.

PEKKA KAINULAINEN

Havuja perkele

Politiikan tutkijat ja toimittajat ovat viimeisimpinä aikoina (*harmageddon*, hepr. huom, kts. Lipponen-Suomi-Lipponen-fraasikirja) iloinneet politiikan palaamisesta politiikkaan. Tällä tarkoitetaan sitä virheellistä käsitystä, että entiset jämäkät marxi-askeleet olisivat taas löytyneet, ja syrjäyttäneet parhaan katseluajan tanssit susien kanssa. Kankea kanssa. On ainoastaan ruususen unta ihanaa kuvitella, että mielikuva-politikoinnin viimeinen peruna olisi jo uunista ulos.

Jo Kekkonen aikana vakiintui termi ”perässähihtäjä” tarkoittamaan poliittista diakonaalia, jossa kaikenlaiset irtiotot ja vapaa hiihtotapa johtivat diskvalifointiin. Käytäntö oli jotakuinkin senkaltaisen, että valtion hallinnon ja talouden nokkamiehet yrittivät parhaansa mukaan peesata Urkkia tunturiin, ja tuntumaan päästyään urkkia mitä tämä seuraavaksi aikoo. Tätä kutsutaan poliittiseksi monokulttuuriksi. Sen alamäen alettua moni päätyi rähmälleen rinnuksillaan muutakin kuin mustikkasoppaa. Toki maan tapaa olivat harrastaneet jo aiemmatkin johtajamme. Esimerkiksi kun ratsumies Mannerheim karautti kansakunnan historiaan, häntäjouhen etäisyydellä pysyi vain Airo, joka tarkoin ymmärsi milloin on huopaamisen aika.

Pohtikaamme siis seuraavaksi hiukan tapahtunutta vallankäytön ruumiinkulttuurista muutosta. Mainitun prosessin tärkeimmät nimittäjät ovat ilmaston- ja väestönmuutos. Ilmastonmuutos tapahtuu kylmästä lämpimään. Samaa voi kai sanoa väestömassan muutosta pohjoisesta etelään. Paitsi jos on perussuomalainen, ja ainoaa ajatusta hallitsee Massan väestön mahanmuutto etelästä pohjoiseen. Yhtä kaikki perinteisistä talvilajeista on tullut sisäurheilua. Ennen hiihtoretkeä seurasi putki, nyt putkessa hiihdetään.

Entä kuinka meitä tulevaisuudessa hallitaan? Se on vielä avoinna. Tällä hetkellä taitaa tulevan presidenttipeilin terävin hammas olla hallilla. Nimitäin jäähallilla. Kovin monessa salchowissa liehuu lippu Niinistön valinnan puolesta. Jos niin käy, joutuu eliitti ottamaan lusikan kauniiseen käteen ja kaunoluistimen jalkaan. Vaikka ajatus päättäjistämme ”perässäluistelijoina”, tutu-hameissaan ja paljeteissaan onkin pelottava, voimme uskoakseni luottaa siihen, että pakolliset kuviot säilyvät jotakuinkin entisellään. Sitä paitsi olisi haihattelua kuvitella vapaaohjelman myöhemminkään perustuvan johonkin muuhun, kuin tarkasti harjoiteltuun koreografiaan.

Sillä niin muuttuvat ajat ja lajit, vaan ei ihmislaji. Darwinneeko tätä selittää?

”

*Poijat kansan
urhokkaan, mi
flipin, lützin,
axselin ja ritin
jäillä vertaan
vuoti... voi
vainolaisen
hurmehella
peittää jään.*

SSL ry ammattiosasto 10:n kevätkokous 18.3.2009 M/S Baltic Princessillä

KÄSITELLÄÄN SÄÄNTÖMÄÄRÄISET ASIAT

Lähtö Helsingin Länsi-satamasta 18.3. klo 18.30 ja saapuminen takaisin Länsi-satamaan 19.3. klo 16.30. Ilmoittautuminen lähtöselvityksessä klo 17.00, kuitenkin viimeistään klo 17.30, jolloin lähtöselvitys sulkeutuu.

Sitovat ilmoittautumiset 3.3.2009 mennessä Juhani Pietilälle p. 09-818 5950 tai sähköpostilla j.salonen@hotmail.com. Tämän jälkeen peruutetuista ilmoittautumisista ammattiosasto veloittaa kulut. Ilmoita samalla syntymäaikasi ja mahdollinen erikoisruokavalio.

Majoitushinta 30€/jäsen. **Maksut** OKO 554128-20002286. Majoitushinta sisältää majoituksen 2 hengen hytissä, matkat Helsinki-Tallinna ja takaisin ja ruokailut.

TÄRKEÄÄ, muista ottaa passi tai EU-henkilökortti mukaan.

Tervetuloa!

amm.os 10 Johtokunta

Ilmailualan Maapalvelutyöntekijät ILMA ry:n kevätkokous 24.3.2009 M/S Baltic Princessillä

Risteilyn ohjelma

- 24.3. klo 17.30 Kokoontuminen Länsisatamassa
- 24.3. klo 18.30 M/S Baltic Princess lähtee
- 24.3. klo 18.30–21.00 Kevätkokous (kokoustilat 5. kannen keulassa, tervetulodrinkki ja kahvi buffet)
- 24.3. klo 21.00 – Buffet illallinen sis. ruokajuomat mukavaa yhdessäoloa ja biletystä...
- 25.3. klo 7.00–10.00 Meriaamiainen
- 25.3. klo 8.30–12.40 Maihin- ja laivaannousu Tallinnassa halukkaille
- 25.3. klo 14.45 Buffet lounas sis. ruokajuomat
- 25.3. klo 16.30 M/S Baltic Princess saapuu Helsinkiin

Sitovat ilmoittautumiset

23.2. mennessä: kevatkokous@gmail.com. Laita viestiin nimesi, syntymäaikasi sekä puhelinnumerosi. Laita viestiin myös toiveesi kenen kanssa haluat jakaa hytin.

Omakustannushinta jäsenille on 30€ sis: B2-luokan hytti-paikan, tervetuliaisjuoman, kokouskahvit, buffet-illallisen ruokajuomineen, meriaamiaisen ja buffet-lounaan ruokajuomineen. **Maksu** tilille 554223-2246176 viim. 23.2. mennessä.

Tervetuloa!

ILMA ry 007 Johtokunta

SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN KEVÄTKOKOUS

Paikka

Ravintola VPK
Albertinkatu 29
00180 Helsinki

Aika

Lauantaina 28.3.2009 kello 14.00

Esillä

- Sääntömääräiset asiat
- IAU:n edustajan puheenvuoro

Ruokailun johdosta **sitovat** ilmoittautumiset viimeistään 13.3.2009 mennessä.
Esa Suokas 050 3926169 tai esa.suokas@gmail.com

**ITA ry Johtokunta
TERVETULOA!**

ENNAKKOKUTSU

■ Ilmailualan Unioni IAU ry:n edustajiston sääntömääräinen **kevätkokous** pidetään Helsingissä perjantaina 17.4.2009 kello 10.00 alkaen.

Paikka: Kuljetusliittojen talon toinen kerros, Merisali, John Stenbergin ranta 6, Helsinki.

Kokouksessa käsitellään IAU:n sääntöjen 7§ kokoukselle määrittämät asiat, sekä hallituksen kokoukselle esittämät muut asiat.

IAU ry:n hallitus

Kiitokset

■ Kiitän sydämellisesti kaikkia, jotka jaoitte päiväni jolloin aloitin jälleen uuden vaiheen elämässäni. Kiitokset IAU:lle ja SLT:lle muistamisesta. Kiitokset monille, monille työkavereilleni, ystävilleni ja yhteisyökumppaneilleni näistä monista rikkaista ja kiinnostavista vuosista. Ajattelen teitä lämmöllä eläkepäivinäni.

LUODON ERKKI

KUVAKULMA

Sen sijaan kaikenlainen pölvästely heikoilla jäillä on sallittua, jopa suotavaa.

Vesa Sumi

UNIONI-LEHDEN ILMESTYMINEN 2009

Numero 2 ilmestyy 21.4.
aineisto toimitukseen 31.3.
Numero 3 ilmestyy 19.6.
aineisto toimitukseen 1.6.
Numero 4 ilmestyy 4.9.
aineisto toimitukseen 17.8.
Numero 5 ilmestyy 30.10.
aineisto toimitukseen 12.10.
Numero 6 ilmestyy 18.12.
aineisto toimitukseen 30.11.

ILMOITUSKOOT JA HINNAT (alv 0%)

koko sivu, 180 x 230 mm, 240 €
1/2 sivua, 180 x 115 mm, 120 €
2/6 sivua, 118 x 115 mm, 80 €
1/6 sivua, 57 x 115 mm, 40 €

TUNTEMATON TYÖELÄMÄ

TYÖNTEKIJÖIDEN JA TYÖNANTAJAN EDUSTAJAT NEUVOTTELEVAT...

...työsuojeleusta

...strategiasta

...heko-arvoista

...yt-neuvotteluissa

Aika velikultia.

© Väinö Linnaa mukaellen JM Koskinen & Sanna Kallio

Ilmailualan Unioni IAU ry

John Stenbergin ranta 6
PL 337
00531 HELSINKI

Puhelin: (09) 4785 71 (vaihe)

faksi: (09) 4785 7250

sähköposti: etunimi.sukunimi@iau.fi

kotisivut: www.iau.fi

Puheenjohtaja	Juhani Haapasaari	(09) 47857 220
Varapuheenjohtaja	Reijo Hautamäki	(09) 47857 221
Liittosihteeri	Juha-Matti Koskinen	(09) 47857 225
Sopimussihteeri	Arto Kujala	(09) 4785 7222
Työympäristösihteeri	Pekka Kainulainen	(09) 4785 7227
Taloussihteeri	Ari Miettinen	(09) 4785 7228

Jäsenasiat	Ari Miettinen	(09) 4785 7228
	jasenasiat@iau.fi	

Ilmailu- ja Rautatiekuljetusalan Työttömyyskassa

Kaisaniemenkatu 10, 8. krs.
00100 HELSINKI

faksi: (09) 4785 7209

sähköposti: etunimi.sukunimi@iau.fi

kotisivut: www.irkatk.fi

Kassanhoitaja	Paula Seppälä	(09) 4785 7200
Kassanhoitaja	Sari Meling	(09) 4785 7202
Kassanhoitaja	Mirva Virtanen	(09) 4785 7203
Kassanhoitaja	Janne Becker	(09) 4785 7201

Luottamusmieskausi vaihtui

Uusi luottamusmieskausi alkoi 1.2.2009 ja kahdeksi vuodeksi valitut pääluottamusmiehet ja luottamusmiehet aloittivat uuden toimikautensa. Työsuojeluvaltuutettujen ja työsuojeluasiamiesten toimikausi vaihtuu vuoden 2009 lopussa.

Pääluottamusmiehet ja työsuojeluvaltuutetut

AntiDeIcing ADI Oy

Pääluottamusmies Tuomo Pärnänen

Blue1 Oy

Pääluottamusmies Jouni Lehtinen
Työsuojeluvaltuutettu Reita Virnes

Finnair Cargo Terminal Operations Oy

Pääluottamusmies Pasi Ahola
Työsuojeluvaltuutettu Toni Jokinen

Finnair Catering Oy

Pääluottamusmies Ilkka Kero
Työsuojeluvaltuutettu Reijo Hiltunen

Finnair Oyj

Pääluottamusmies Esa Suokas
Työsuojeluvaltuutettu Eero Markkanen

Finnish Aircraft Maintenance Oy

Pääluottamusmies Ville Linnola
Työsuojeluvaltuutettu Kalle Virtanen

Insta DefSec Oy

Pääluottamusmies Marko Heikkilä
Työsuojeluvaltuutettu Pekka Reinola

Inter Handling Oy

Pääluottamusmies Teemu Koskinen
Työsuojeluvaltuutettu Eero Laitinen

Inter Handling Turku Oy

Pääluottamusmies Kim Eklund
Työsuojeluvaltuutettu
Kasimir Sääksmäki

JL – Lentoasemapalvelu Oy

Pääluottamusmies Jenny Nyman

Keski-Suomen Lentokuormaus Oy

Pääluottamusmies Sami Halttunen

Lassila & Tikanoja Oyj

Pääluottamusmies Orivel Fernandes

Nayak Aircraft Service Netherlands B.V

Pääluottamusmies Stig Söderling
Työsuojeluvaltuutettu Petri Mujunen

Northport Oy

Pääluottamusmies Pekka Kähkönen
Työsuojeluvaltuutettu Lilli Ansari

Raskone Oy

Pääluottamusmies Jorma Petra
Työsuojeluvaltuutettu Jarmo Mykkänen

RTG Ground Handling Oy

Pääluottamusmies Ari Kääriäinen
Työsuojeluvaltuutettu Merja Kananen

SAS Ground Services Finland Oy

Pääluottamusmies Mikko Tuunanen
Varavaltuutettu Joonas Vilenius

Servisair Finland Oy

Pääluottamusmies Minna Stackelberg
Työsuojeluvaltuutettu Mika Kiviranta

Sodexo Traffic Oy (Finnairtekniikka)

Pääluottamusmies Ellinoora Halme

YIT Kiinteistötekniikka Oy:n Avia-yksikkö

Pääluottamusmies Pekka Laaksonen
Työsuojeluasiamies Jari Makkonen